

# Nederlander hecht aan geboortestreek

... Het Meertens Instituut onderzoekt taal en cultuur in Nederland en heeft nu de verknochtheid aan de eigen woonplaats en regio over de afgelopen honderd jaar in kaart gebracht.

... Niet alleen vanuit plaatsen als Spakenburg, Staphorst en Urk blijkt weinig te worden verhuisd, ook de inwoners van Zeeuws-Vlaanderen zijn honkvast.

## ► UTRECHT - AMSTERDAM

Naamkundige dr. Gerrit Bloothoofthout had al eerder de Familienamenbank en Voornamenbank van het Meertens Instituut in Amsterdam helpen ontwikkelen. Uit de gegevens uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) die hij gebruikte, is ook af te leiden hoe de Nederlander zich de afgelopen honderd jaar heeft verplaatst. Met verrassende uitkomsten, zo laat een overzichtskaart op de website van het Meertens Instituut sinds kort zien.

De meest donkerbruin gekleurde gemeenten bestaan uit inwoners van wie veel (over)grootouders daar ook al hun wortels hadden. Behalve de plaatsen Urk, Staphorst, Spakenburg, Katwijk, Oudorp en Tholen zijn dat de regio's Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen, waar men generatie na generatie blijft wonen. Opvallend is, dat deze gemeenten zich veelal onderscheiden door hun religieuze achtergrond. In extreem rijke gemeenten, daarentegen, is het juist een komen en gaan. Zulke gemeenten zijn vooral Bloemendaal, bij Haarlem, en Rozendaal, bij Arnhem, die wit ingekleurd staan. Dat de meeste mensen het liefst dicht

bij hun roots willen wonen, is geen geheim. Behalve familieoverwegingen spelen daarbij ook andere motieven mee, aldus Bloothoofthout, taalwetenschapper aan de Universiteit Utrecht. Behalve religie noemt hij de taal (dialect), de cultuur en sociale netwerken. Zo wordt er ook in regio's met een sterke invloed van het gemeenschappelijke dialect relatief weinig verhuisd (Zuid-Limburg en Twente). Maar vaak kunnen mensen helemaal niet in de eigen omgeving blijven. Economische motieven zijn een belangrijke reden om te verhuizen: je gaat daar wonen waar werk te vinden is. Toch laat ook een afgelegen krimpregio als Zeeuws-Vlaanderen op de overzichtskaart een hoog percentage 'blijvers' zien. Onderzoeker Bloothoofthout vermoedt dat in deze regio relatief veel lageropgeleiden wonen. Die blijven vaak langer hangen dan hoogopgeleiden, die gemakkelijker breed inzetbaar zijn en naar steden trekken waar meer werkgelegenheid is.

De Gemeentelijke Basisadministratie, in 1994 opgestart, bevat gegevens van alle mensen in Nederland – niet alleen hun voornamen, maar ook de namen en geboorteplaatsen van hun ouders en overgrootouders, geboren tussen 1880 en 1900. Vergelijking van soms wel vier



Gerrit Bloothoofthout

generaties laat zien dat de gemiddelde Nederlander verknocht is aan de eigen regio. Zo heeft 70 procent van de huidige inwoners van Friesland overgrootouders die daar ook geboren zijn. Omgekeerd woont van de tussen 1880 en 1900 geboren Friezen nog 47 procent van de achterkleinkinderen daar. Dat duidt op een trek uit de provincie. In Zuid-Limburg is dat heel anders, daar woont nog 73 procent van alle achterkleinkinderen. 'Dat is erg hoog voor Nederland.' Maar dat Nederlanders meer verknocht zijn aan de familiestreek dan bijvoorbeeld

beeld Belgen of Duitsers, kan Bloothoofthout niet zeggen. Dat zou internationaal onderzoek vergen.

## verhuissafstanden

Ook in verhuissafstanden vindt Bloothoofthout een interessante migratiegraadmeter. Hij wijst naar een recente kaart in het februari-nummer van het tijdschrift *DEMOS*, op de website van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI). Van de 1,4 miljoen personen die tussen 1880 en 1900 zijn geboren, blijkt anno 2007 meer dan de helft van hun kinderen (57 procent) in diezelfde plaats te wonen. Voor een generatie later (kleinkinderen) is dat afgenomen tot 38 procent. En van hun achterkleinkinderen woont 24 procent er in 2007 nog.

Op het kaartje in *DEMOS* kleuren vooral de drie noordelijke provincies en de provincie Zeeland donker. Dat wil zeggen dat na vier generaties de nazaten gemiddeld meer dan 70 kilometer uitgeweken zijn van de bakermat. Dit in tegenstelling tot het oosten van Noord-Brabant en de Gelderse Vallei, waar de achterkleinkinderen juist relatief dicht bij de geografische wortels van hun overgrootouders bleven (30 kilometer of minder).

Maar nog sterker is dat te zien bij van oudsher sterk lokaal georiënteerde gemeenschappen, zoals Katwijk, Staphorst, Spakenburg, Volendam en Urk. Waarbij Bunschoten-Spakenburg qua honkvastheid de kroon spant. Daar zijn de achterkleinkinderen het minst verspreid, met een gemiddelde afstand van veertien kilometer, en woont 44 procent nog steeds in de gemeente. <

## OORSPRONG OVERGROOTOUDERS ROND 1900

### ► hoogste percentage

Urk	55,0 %
Staphorst	54,3 %
Spakenburg	50,3 %
Katwijk	44,8 %
Tholen	38,4 %

### ► laagste percentage:

Rozendaal	0 %
Bloemendaal	0,4 %
Zoetermeer	0,9 %